

Solidaritatea socială în criză

Drd. Preotesi Mihnea¹

Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Sursa: Revista Inovația Socială nr. 2/2010 (iulie-decembrie) pp. ...

URL stabil: <http://inovatiasociala.ro/index.php/jurnal/article/view/67>

Publicată de: Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Revista Inovația Socială este o revistă online creată în cadrul proiectului „Inovația Socială - Factor al dezvoltării socio-economice”, proiect coordonat de Prof.dr. Cătălin Zamfir în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții. Această revistă utilizează politica liberului acces la conținut, pornind de la principiul conform căruia cercetarea deschisă publicului sporește schimbul global de cunoaștere. Inovația socială este o revistă electronică pe care cititorii o pot urmări pe măsură ce este scrisă și pe care o pot scrie ei înșiși. Revista va avea o apariție bianuală, dar fără a avea o dată de apariție, ci un interval în care este scrisă. Astfel, în lunile ianuarie-iunie 2009 va fi scris primul număr. În perioada respectivă, pe platforma online vor fi publicate în timp real contribuțiile și dialogurile generate între cititori și contribuitori.

Prin accesarea articolelor din arhiva Revistei Inovația Socială indicați acceptarea termenilor și condițiilor de utilizare care sunt disponibile la adresa <http://www.inovatiasociala.ro/> care indică, în parte, faptul că puteți utiliza copiile articolelor doar pentru utilizare personală, necomercială. Vă rugăm să contactați redacția pentru alte tipuri de utilizare la adresa contact@inovatiasociala.ro.

Orice copie a materialelor din Revista Inovația Socială trebuie să conțină aceeași notă de drepturi legale, așa cum apar acestea pe ecran sau tipărite.

Solidaritatea socială în criză

Drd. Preotesi Mihnea

Rezumat:

Pe lângă acțiunea unor cauze obiective , de ordin economic sau demografic, deficiturile structurale ale bugetului de stat, ale sistemului de sănătate și ale celui de pensii, sunt și produsul acțiunii unor mecanisme sociale și politice configurate din perspectiva asumării unui anumit model de justiție socială.

Oamenii sunt mai puțin dispuși să plătească taxe și impozite, atâta timp cât nu percep ca satisfăcător modul în care beneficiază de pe urma acestor taxe. Din perspectiva justiției sociale, problema este că unii pot să reacționeze în acest fel, alții, o minoritate, în opinia mea, nu pot și aceștia din urmă devin perdanții absoluți ai acestui sistem generator de inechitate socială.

Ipoteza mea este că acest sistem este validat și protejat prin construcția metaideologică a unei definiții sociale a solidarității sociale ce postulează, la nivel declarativ, că anumite categorii, nu neapărat cele mai dezavantajate, dar cele cu forță electorală, au mai puține obligații și mai multe drepturi în comparație cu altele care, la nevoi sociale echivalente cuantificabile, au mai multe obligații și mai puține drepturi- mai concret, în discursul public sunt discriminați pozitiv pensionarii, în general, nu doar cei cu pensii mici, față de salariați, în general, nu doar față de cei cu salarii mari(vezi recenta decizie a Curții Constituționale), locuitorii mediului rural, în ansamblu, nu doar cei cu probleme sociale grave, cei care stau la bloc, față de cei care stau la casă, etc.

Așadar, criza morală pe care o consider cauza principală a tuturor celorlalte crize-sociale, economică, politică-va fi operaționalizată și analizată pe două dimensiuni : justiția socială și modul în care un anumit model de justiție socială este, pe de o parte, asumat, pe de altă parte acceptat; solidaritatea socială care, prin forma pe care o capătă, poate deveni declanșatoarea unui mecanism de promovare a unui model de justiție socială alternativ care are, la rândul său efecte în sensul creșterii inechității și in justiției sociale.

Cuvinte cheie: solidaritate socială, justiție socială, taxe și impozite

Abstract:

Beside the action of some objective causes, of economic or demographic nature, the structural deficiencies of the state budget, of the health system and of the pension system, are also the product of the action of some social and political mechanisms from the perspective of a selected model of social justice.

The people are less willing to pay taxes and dues as long as they do not accept as satisfactory the way they benefit from these taxes. Considering the social justice's perspective the issue is that some may react like this, others, in my opinion - a minority, may not and the last ones become the absolute looser of this social inequity generator system.

My hypotheses is that this system is validated and protected by constructing a meta-ideological social definition of social solidarity, that states that certain social categories, not necessarily the most disadvantaged ones, having elective power, have less obligations and more rights comparing to others that for same social needs have more obligations and less rights. To be precise – in the public speech the pensioners are discriminated positively in

general, not only those with low pension, comparing to the employees in general, not only those with high salaries (see the recent decision of the Constitutional Court), the inhabitants of rural environment, in general, not only those with serious social problems, the people living in block of flats comparing to those living in houses etc.

Hence, I consider that the moral crisis is the main cause of all the other crises – economic, social and politic. This moral crisis will be analyzed on two dimensions: social justice and how a certain model of social justice is, on the one side assumed, and on the other side accepted; the social solidarity that in its new shape may become the initiator of a mechanism promoting an alternative model of social justice that also produces effects by increasing social inequity and injustice.

Keywords: Social solidarity, social justice, taxes and dues

Acest articol își propune să creeze un cadru de dezbateri, configurat din perspectiva pe care o asumă și încearcă să o explicitizeze, a problematicii situației sociale actuale, generate de o realitate economică, socială și morală complexă, numită generic „criză”.

Cred că pentru a propune soluții de ieșire din criză, este necesară, mai întâi, o definiție a crizei. Ipoteza mea este că actuala criză din România este, în primul rând una morală și abia apoi una economică, iar pentru a o rezolva pe cea din urmă, trebuie acționat asupra celei dintâi.

Fără îndoială, criza economică globală afectează și România, prin restrângerea unor piețe de desfacere și prin scăderea importanței a volumului de investiții străine.

Pe de altă parte însă, pe lângă acțiunea unor cauze obiective, de ordin economic sau demografic, deficitele structurale ale bugetului de stat, ale sistemului de sănătate și ale celui de pensii, sunt și produsul acțiunii unor mecanisme sociale și politice configurate din perspectiva asumării unui anumit model de justiție socială.

John Rawls consideră că „Justiția este prima virtute a instituțiilor sociale, așa cum adevărul este pentru sistemele de gândire(...) Legile și instituțiile, indiferent cât de eficiente și bine structurate, trebuie reformate sau desființate dacă sunt injuste”(Rawls, apud.L.Pop, 2002,p.412).

Perspectiva lui Rawls este una funcțională. El consideră că instituțiile nu pot funcționa satisfăcător și nu pot exista decât în măsura în care sunt juste. În consecință, atâta timp cât rezultatul acțiunii instituțiilor și legilor este perceput ca injust de către o mare parte a populației, acestea trebuie schimbate, cu atât mai mult, într-o perioadă de criză, când eficiența acestora este necesar să sporească, pe de o parte, pe de altă parte, încrederea în legi și instituții reprezentând un fundament de bază în construirea solidarității sociale necesare articulării unui răspuns adecvat la problemele crizei.

Una dintre consecințele acțiunii unor factori generatori de inechitate și injustiție socială este polarizarea socială

În România actuală, din punct de vedere al percepției populației diferențele dintre venituri sunt, pe de o parte prea mari, pe de altă parte, nu sunt generate de un sistem meritocratic al distribuirii lor.

Conform BOP 2007², peste jumătate din populație consideră că diferențele dintre venituri ar trebui să scadă. De asemenea, doar 9% dintre cei chestionați consideră că majoritatea celor care au făcut avere în România, au reușit acest lucru prin muncă, în timp ce peste jumătate din populație consideră că aceștia au reușit prin încălcarea legii!!! -60% dintre cei chestionați consideră că structura socială a României arată astfel : "o mică elită la vârf, foarte puțini oameni la mijloc și cea mai mare parte a lor, la bază „

- 52% din populație consideră că diferențele dintre venituri ar trebui să fie mai mici-aproape o pătrime din populație consideră corectă o afirmație de tipul "egalitatea este mai importantă decât libertatea", un procent asemănător considerând corectă afirmația "oamenii se pot îmbogăți doar pe seama altora. Există o diferență importantă între percepția socială a realității fenomenului și atitudinea populației față de problema inegalității, în general. Analizând indicatorii de percepție în ansamblu, ipoteza mea este că atitudinea negativă vizând inegalitatea socială, nu are la bază o orientare ideologică egalitaristă, ci este un răspuns la o situație de inegalitate percepută ca nefiind produsă prin mecanisme meritocratice

În consecință, modelul de justiție socială promovat prin instituțiile și legile actuale este perceput ca neconform cu așteptările populației. Statul este perceput ca principal garant al bunăstării, așteptările legate de stat fiind foarte mari, în acord cu gravitatea percepută a problemelor sociale și economice. Un alt factor ce contribuie la menținerea unui nivel ridicat al acestor așteptări este „slaba cunoaștere din partea populației a rolului și activității altor tipuri de instituții, cum ar fi ONG-uri(...) și slaba inițiativă la nivel comunitar”. (M.Voicu, 2005, p. 57).

Așteptările importante, corelate cu probleme grave, precum cele generate de criza economică și cu un grad scăzut de eficiență în rezolvarea acestor probleme , generează, în timp, o erodare a „suportului difuz” pentru instituțiile statului și o scădere a încrederii în acestea. În lipsa unui răspuns al statului, perceput ca cel puțin satisfăcător, la problemele generate de schimbarea socială, la nivel individual, se pun în mișcare mecanisme de răspuns la schimbarea socială.

Răspunsul la provocările unui mediu economico-social în schimbare, în condiții de incertitudine severă, generatoare de derută acțională și axiologică, s-a materializat în adoptarea unor strategii de răspuns, fie active, fie pasive. Construcția acestor strategii de răspuns a fost modelată atât de influența unor factori mai generali, precum creșterea insecurității economice, după 1989, cât și prin acțiunea, în special în mediul rural, a unor factori contextuali, specifici, precum oportunitățile locale de câștig, fie ele legale, informale sau ilegale , corelat cu experiența unor comportamente individuale și colective de valorificare a acestor condiții specifice.

Oamenii așteaptă multe de la un stat în care nu au încredere....Pe de o parte, legitimitatea acestor așteptări este validată prin modul în care se structurează definiția socială a statului și a rolurilor pe care acesta ar

2 *** Barometrul de Opinie Publică, 10 ani- Fundația Soros, România, 2007

trebui să le îndeplinească. Pe de altă parte, un factor important de legitimare a așteptărilor legate de acțiunea instituțiilor statului este „relația de schimb” pe care societatea o stabilește cu acesta, mai concret ceea ce oamenii plătesc sub forma impozitelor și taxelor, se raportează la ceea ce aceștia primesc în schimb, de la stat (Preotesi, M, 2009). Oamenii sunt mai puțin dispuși să plătească taxe și impozite, atâta timp cât nu percep ca satisfăcător modul în care beneficiază de pe urma acestor taxe. Din perspectiva justiției sociale, problema este că unii pot să reacționeze în acest fel, alții, o minoritate, în opinia mea, nu pot și aceștia din urmă devin perdanții absoluți ai acestui sistem generator de inechitate socială.

Ipoteza mea este că acest sistem este validat și protejat prin construcția metaideologică a unei definiții sociale a solidarității sociale ce postulează, la nivel declarativ, că anumite categorii, nu neapărat cele mai dezavantajate, dar cele cu forță electorală, au mai puține obligații și mai multe drepturi în comparație cu altele care, la nevoi sociale echivalente cuantificabile, au mai multe obligații și mai puține drepturi- mai concret, în discursul public sunt discriminați pozitiv pensionarii, în general, nu doar cei cu pensii mici, față de salariați, în general, nu doar față de cei cu salarii mari (vezi recenta decizie a Curții Constituționale), locuitorii mediului rural, în ansamblu, nu doar cei cu probleme sociale grave, cei care stau la bloc, față de cei care stau la casă, etc.

Așadar, criza morală pe care o consider cauza principală a tuturor celorlalte crize- socială, economică, politică- va fi operaționalizată și analizată pe două dimensiuni : justiția socială și modul în care un anumit model de justiție socială este, pe de o parte, asumat, pe de altă parte acceptat; solidaritatea socială care, prin forma pe care o capătă, poate deveni declanșatoarea unui mecanism de promovare a unui model de justiție socială alternativ care are, la rândul său efecte în sensul creșterii inechității și in justiției sociale

Așadar, una dintre temele pe care le propun spre dezbatere este cea a tipului de model de justiție socială promovat în România actuală, a actorilor interesați și implicați în promovarea lui și a motivațiilor lor.

O a doua temă importantă pe care o propun spre dezbatere este (re) definirea solidarității sociale, ca factor generator al unui dezechilibru social în ceea ce privește drepturile și obligațiile de a fi solidari, respectiv de a beneficia de efectele acestei solidarități.

Modelul de justiție socială promovat în România actuală

Voi prezenta, în cele ce urmează, câteva dintre concluziile unui studiu pe care l-am realizat în perioada ianuarie 2009-iunie 2010, având la bază monitorizarea reflectării câtorva teme majore, precum criza și justiția socială la cele două posturi principale de știri: Realitatea TV și Antena 3. Monitorizarea a inclus principalele emisiuni ce își propun dezbaterea unor teme importante și de actualitate

Obiectiv: analiza modului în care motivațiile actorilor sociali și politici se reflectă în discursul pe tema crizei .

Metodă: Analiza sistematică a discursului public în raport cu principalele teme ale dezbaterii publice focalizată pe emisiunile de dezbateri pe teme socio-economice și politice la principalele emisiuni de acest fel de la posturile de știri Antena 3 și Realitatea TV. Chiar dacă nu am realizat propriu-zis o analiză de conținut, volumul de date colectat prin monitorizarea unui număr de aproximativ 300 de emisiuni, având un format relativ constant în timp și un corp comun de teme și actori sociali, permite, în opinia mea o analiză precum cea pe care am realizat-o.

Cadrul dezbaterii : principalele emisiuni pe teme sociale, politice și economice de **la Realitatea TV și Antena 3**

Actorii implicați în dezbateri: Reprezentanți ai media (Analiști și Moderatori), Reprezentanți ai Guvernului, Reprezentanți ai Partidelor politice, Reprezentanți ai Sindicatelor, - categoriile nu sunt mulțimi riguros disjuncte, rolurile fiind, în anumite cazuri, intersanjabil

Principalele teme ale dezbaterii: *Controversa socială a momentului se poartă în jurul fenomenelor asociate cu ceea ce se numește generic "criză"*

Criza este operaționalizată în dezbaterile publice pe mai multe dimensiuni : dimensiunea economică , dimensiunea socială, cea morală și cea politică. Criza este descrisă pe aceste dimensiuni, sunt enunțate probleme, sunt analizate cauzele și sunt propuse soluții

Subteme (prezentate și analizate în contextual crizei) : *funcționarea justiției, acordul cu FMI, legea unică de salarizare a personalului bugetar, noua lege a pensiilor, legile "austerității"*

Emisiuni Realitatea TV: Deschide lumea!, Fabrica, Ora de foc și dialogurile cu diverși invitați în emisiunile informative Știrile orei

Emisiuni Antena 3: La ordinea zilei, Sinteza zilei, Știrea zilei, Biz Bazar- emisiune economică

Ipoteze: Există o anumită fractură logică în discursul public ce derivă din suprapunerea a două planuri: într-un discurs ce se legitimează printr-o autoritate de tip rațional, sunt introduse elemente din sfera autorității charismatice. Un astfel de exemplu este modul în care este prezentă în argumentație UE, ce reprezintă o instanță supremă a cărei simplă invocare în sprijinul legitimității unui argument, reprezintă un substitut al argumentației însăși.

Ipoteza de bază a studiului a fost aceea că temele importante ale dezbaterii publice sunt tratate conform unor scheme reduționiste, simpliste și care vehiculează un corp de stereotipuri, interesul cvasicomun al actorilor implicați fiind pe de o parte, promovarea unei mediocrații din care aceștia fac parte, pe de altă parte, menținerea unui status-quo al raporturilor de putere din societate. Promovarea unui astfel de discurs bazat pe stereotipuri ideologice, blochează inovația socială ce poate genera soluții "incomode" la problemele asociate crizei economice .O asemenea "soluție incomodă poate fi , în opinia mea, schimbarea fundamentelor unui model de justiție socială, construit și promovat pentru a justifica inegalități sociale uriașe ca fiind produsul unui mecanism

meritocratic de selecție socială, în realitate, în opinia mea, mecanismul fiind bazat pe alte criterii decât cele meritocratice

Monitorizarea realizată asupra posturilor și emisiunilor amintite relevă faptul că deși există diferențe în percepția și în discursul public al actorilor sociali implicați în dezbaterile pe tema crizei, în ceea ce privește modelul de justiție socială promovat, există elemente comune ce reflectă interese și motivații comune.

Dezbaterea pe tema justiției sociale în media românească, reflectă viziuni de la ultraliberale, la utilitariste, viziunea marxistă fiind considerată ca indezirabilă și în opoziție cu care pot fi legitimate toate celelalte viziuni.

Chiar dacă în ultima perioadă se face auzit mai puternic și un discurs social-democrat pe această temă, în opinia mea, dezideratul acestui tip de demers, este mai degrabă unul electoral, urmărind sprijinirea anumitor categorii, mai mult sau mai puțin defavorizate și mai puțin construirea unui model de justiție socială bazat pe asumarea anumitor principii. O excepție notabilă o reprezintă propunerea schimbării sistemului de impozitare bazat pe cota unică, cu unul de tip progresiv, dar abordarea nu este una unitară, atâta timp cât, de exemplu, în același timp este promovată menținerea pensiilor speciale. Aceasta din urmă opțiune intră în contradicție cu promovarea unui model de justiție socială a cărui aplicare ar duce la reducerea inegalităților sociale, iar acceptarea și chiar susținerea unor asemenea privilegii generatoare de inegalitate și inechitate socială reprezintă un demers ce subminează realizarea dezideratului construirii modelului de justiție socială propus.

În fapt, orice apel la justiție socială, ca acțiune ce ar periclita echilibrul Pareto și, deci, actualul statusquo al celor aflați în vârful piramidei sociale, este taxat drept comunism și condamnat ca atare, fără a se adăuga acestui „pseudoraționament” vre-un argument rațional sau moral.

Sunt vehiculate, cu precădere, câteva „marote” legitimate ca axiome și devenite stereotipuri ale discursului public: egalizarea salariilor și a pensiilor se poate face doar în sus, salariile și pensiile nu pot fi scăzute, cel puțin nu cele mari, pentru că reprezintă „un drept câștigat”.

Argumentul este folosit diferențiat, în funcție de interesul celui care îl utilizează-anumite sporuri nu reprezintă drept câștigat, altele da, drepturile acordate prin lege profesorilor, nu, salariile magistraților, da, etc.

Argumentele de tip moral sunt, în general, evaluate „la pachet” cu cele economice, rezultând raționamente de tipul: „nu s-ar obține o economie importantă dacă ar scădea salariile sau pensiile foarte mari”. Chiar și din această perspectivă îngustă, argumentația nu este corectă. Dacă ar fi să luăm în considerare doar pensiile magistraților și aviatorilor care au o medie a pensiei în jur de 9000 de lei și peste 4000 de beneficiari, transferul mediu de la bugetul de stat este de 7600 de lei/pensie, ceea ce înmulțit cu numărul de beneficiari, înseamnă echivalentul lunar a peste 40.000 de pensii medii sau a peste 80.000 de pensii sociale minime garantate!!!

Soluția considerată a fi dezirabilă nu poate fi însă una de tip redistributiv-care ar fi și morală, în sensul neutilitarist al realizării justiției sociale și concretă și măsurabilă ca impact, ci mereu adevăratele soluții la problemele crizei sunt abstracte și în afara moralei, de tipul „sprijinirii agenților economici”.

Comparația cu situația din UE se face în mod tendențios ca justificare a menținerii statusquo-ului amintit. Mai concret, este comparat, de exemplu, salariul unui magistrat din România cu cel al unui magistrat din UE, fără a se compara și salariile altor bugetari cu cele corespondente. În logica aceluiași tip de argumentație apare, ca argument final și infailibil, faptul că salariile mult peste nivelul celorlalți bugetari ale magistraților, ar fi o cerință a UE !!!

Problema de fond a dezbaterilor privind rolul și efectul activității justiției este argumentația de tip legalist. Respectarea normelor legale devine un scop în sine, acestea pierzându-și legătura organică cu normele sociale și cu morala societății în care se aplică.

Repudierea dimensiunii morale a legii se face prin înlocuirea legăturii organice, intrinseci, cu legătura de suprafață, extrinsecă cu niște principii abstracte, fals atribuite unei supramorale a UE. Pe de altă parte, există câteva principii, fără îndoială, corecte, în sine, la nivel abstract, dar care, în contextul actual cred că ar trebui analizate și reevaluate, ținând cont de contextul actual și concret.

Opinia mea este că raportarea mecanică la astfel de principii, precum cele pe care le voi aminti mai jos, principii construite pentru a susține un model de justiție socială bazat pe solidaritate socială, conservă și reproduce un model de injustiție socială bazat pe solidaritatea socială a unei minorități, fără corespondentul necesar în rândul majorității.

Mai concret, efectele acestui tip de solidaritate socială sunt de tipul următor:

În sistemul de sănătate, în jur de 5 milioane de contribuabili, trebuie să alimenteze un sistem cu aproape 20 de milioane de beneficiari, iar fiecare salariat din România trebuie să susțină din contribuția sa o pensie. În această situație este clar că **o mică parte din populația României trebuie să fie solidară cu o mare parte a acesteia.**

Fără îndoială că există o parte a populației, cum ar fi copiii sau cei aflați în incapacitate de muncă, cu care cei care muncesc și câștigă venituri, trebuie să fie solidari. Problema este că **o parte importantă a celor care ar trebui să fie solidari nu sunt, iar o parte importantă a beneficiarilor acestei solidarități nu au îndreptățirea morală de a se afla în această situație.**

Solidaritatea socială în criză

Problema pe care aș vrea să o supun dezbaterii este cea a *modului în care se (re)construiește definiția conceptului de solidaritate socială în mentalul colectiv și cea a factorilor care modelează această “construcție”.*

Ipoteza mea este că solidaritatea socială își pierde esența , care este aceea a reprezentării “unei forme de **interdependență**, care nu se reduce la reciprocitate bazată pe interese individuale”(Luana Pop în L.Pop, coord., 2002) și, sub presiunea expunerii repetate, prin massmedia la mesaje ancorate sau nu ideologic, dar orientate **teleologic**, tinde să transforme esența solidarității sociale, mutând accentul de la **reciprocitate** și **interdependență**, către **unilateralitate** și **dependență**

Sintetizând într-o schemă simplificată, o parte a societății are numai drepturi, altă parte are numai obligații și asta în numele solidarității sociale redefinite în acord cu atingerea unui asemenea obiectiv.

Un exemplu relevant al modului de a redefini solidaritatea socială este cel al *pensiilor speciale* care promovează o formă de **solidaritate inversă** a celor care câștigă mai puțin , contribuie mai mult și beneficiază mai puțin timp și la un nivel mai scăzut, cu cei care câștigă mai mult , contribuie mai puțin sau deloc și beneficiază mai mult timp și la un nivel mult mai ridicat al beneficiului.

În plus, anumite categorii, de altfel foarte eterogene, precum cea a pensionarilor sau mediul privat, în general, sunt considerate a fi, în mod necondiționat, beneficiarii de drept ai solidarității sociale într-un moment precum cel al crizei actuale, ai celor care într-un asemenea sistem au numai obligații, cei dintâi având numai drepturi

În discursul public apare frecvent o judecată cu două măsuri, de tipul : un salariat cu un salariu de 7 milioane trebuie să plătească impozit și asigurări de sănătate și i se poate micșora salariul, unui pensionar cu o pensie de 10 milioane nu este admisibil a i se întâmpla nimic din toate astea.

Fără îndoială că există zone largi de vulnerabilitate socială în categoria pensionarilor, majoritatea pensiilor având niveluri care nu asigură nici măcar subzistența beneficiarului. În plus, vârsta reprezintă, în sine, un factor de vulnerabilizare socială.

Pe de altă parte, există un contract de solidaritate socială intergenerațională, care nu poate fi pus în discuție, ca principiu însă, ca orice contract, pentru a fi valabil, trebuie ca părțile să își respecte obligațiile contractuale. Opinia mea este că există o pondere importantă a celor care nu au respectat și nu respectă aceste obligații contractuale, iar contractul are trebui să producă efecte doar pentru cei care le respectă.

Pe de altă parte, anumite părți ale acestui contract cred că pot și trebuie să fie reevaluate, în acord cu evoluția economiei și a societății și în raport cu menținerea unui echilibru între drepturile și obligațiile părților din contract.

Acest contract intergenerațional reprezintă una dintre temele pe care le consider importante a fi dezbătute și pe care le propun spre dezbateră.

În altă ordine de idei, în România actuală, există zone largi de vulnerabilitate socială și în rândul familiilor de salariați care însă, la venituri brute echivalente, trebuie să plătească în plus, o treime din salariu cotizații sociale și impozite (dacă, în ceea ce privește cotizația la

fondul de pensii, diferența de tratament este justificată, în cazul impozitului și al cotizației la Asigurări de sănătate, care funcționează pe sistemul "în flux", un asemenea tratament discriminatoriu, nu are o justificare rațională sau morală)

Trecând într-un plan mai concret, fără îndoială că pensiile mici trebuie să crească, dar, cel puțin la fel de dezirabil este ca și salariile mici să crească, al doilea deziderat reprezentând, în opinia mea, condiția realizării celui dintâi.

Mai grav mi se pare însă un alt fapt: există categorii importante de cetățeni, mulți dintre ei (auto)intitulați „formatori de opinie” care se plasează în afara acestui sistem de solidaritate socială- este vorba de cei plătiți exclusiv sub forma drepturilor de autor sau a dividendelor și care nu cotizează la sistemul de pensii (în principal persoane care lucrează în presă și în publicitate)- în aceeași situație se regăsesc și alte categorii care, pe lângă că nu plătesc taxe și impozite sunt și beneficiarii unor indemnizații și gratuități acordate pe baze morale mai mult decât discutabile. Un exemplu relevant mi se pare cel al “revoluționarilor”, cf. CNPAS, aproape 10.000 de persoane beneficiază de indemnizații lunare de 2344 de lei, mult peste salariul mediu din România și de peste 3 ori mai mari decât pensia medie, în condițiile în care peste jumătate dintre pensionari au pensii sub 700 de lei!!! În plus, răniții în Revoluție și urmașii celor morți la Revoluție, un număr de doar 179 de persoane, beneficiază de o indemnizație de doar 829 de lei.

Asta înseamnă că solidaritatea socială, chiar definită în mod restrâns ca dependență și unilateralitate, este obligația doar a unei părți din populație, obligată în mod discriminatoriu să susțină un sistem conceput, teoretic a fi susținut de toți cei care obțin venituri . De asemenea, „munca la negru” și accesarea de beneficii sociale în mod nejustificat și/sau fraudulos, reprezintă fenomene a căror incidență este departe de a putea să le plaseze într-o zonă a excepționalului sau măcar a marginalului.

Există o relație de cauzalitate circulară între acest tip de definire a solidarității sociale și atitudinea față de taxe și impozite.

Solidaritatea înțeleasă ca **dependență și nu ca interdependență** reclamă existența anumitor drepturi fără a recunoaște necesitatea asumării obligațiilor corelative.

Reproducerea largită a unei situații în care cei ce cotizează și beneficiază sunt mult mai puțini decât cei ce beneficiază fără a fi cotizat vreodată, duce la „reproducția largită”, în mentalul colectiv, a unui asemenea mod de definire a solidarității sociale.

Măsuri anticriză

Cred că o zonă unde ar trebui să se concentreze măsurile anticriză în contextul pe care l-am schițat mai sus este mediul rural, unde aproape jumătate din populație funcționează într-un sistem slab monetarizat și

cvasinefiscalizat și unde strategiile individuale de supraviețuire combină accesarea de beneficii sociale cu agricultura de subzistență și munca la negru sau în regim zilier sau sezonier, solidaritatea socială manifestându-se, în general doar în calitate de beneficiar, nu și în cea de contributor, plătitor de taxe și impozite.

Măsurile pe care le propun sunt pragmatice însă urmează logica respectării unor principii de bază ale (re)construcției solidarității sociale :

- ✓ Creșterea motivației pentru munca legală , în special prin creerea de oportunități în acest sens. Lipsa locurilor de muncă reprezintă de 15 ani principala problemă a oamenilor, așa cum reiese din toate sondajele de opinie și din toate studiile sociologice, fie ele cantitative sau calitative.În consecință, cred că statul trebuie să se implice în mod direct, cel puțin în mediul rural, în crearea de locuri de muncă, depășind un blocaj acțional permanentizat prin “fluturarea” unor marote ideologice, precum cea a neimplicării statului în zone arundate în exclusivitate pieței , etc.
- ✓ -n mod corelativ, munca legală, pentru a fi atractivă, trebuie să fie plătită în consecință. Atâta timp cât combinația de venituri precum cea amintită mai sus depășește quantumul salariului “legal” ce poate fi obținut în contextul actual, în zona și pentru calificarea respectivă, opțiunile vor continua să fie direcționate către prima variantă.

În acest sens așa avea câteva propuneri concrete :

- Redirecționarea banilor de la construcția a câte 10 case pentru specialiști în fiecare comună, către crearea unor oportunități de valorificare a potențialului economic local- fie se pot construi ,de exemplu fabrici de lapte, în zonele de munte sau fabrici de pâine,etc. în zonele cu potențial agricol, fie pot fi acordate credite nerambursabile sau fără dobândă, pe termen lung, întreprinzătorilor locali, cu condiția respectării anumitor cerințe/indicatori economici și sociali
- Redirecționarea banilor pentru ajutoare sociale și de încălzire pentru plata(subvenționarea), într-o primă fază a salariilor celor angajați în obiectivele economice nou create

În altă ordine de idei, cred că veniturile mici trebuie să crească și să fie impozitate.În acest sens, cred că în viitorul apropiat se impune creșterea salariului minim și a pensiei minime, renunțarea la cota unică și introducerea unui sistem progresiv de impozitare

Ca o propunere la nivel general, cred că se impune respectarea principiilor contributivității și mai ales celui al solidarității sociale, prin desființarea oricăror excepții de la plata contribuțiilor și taxelor .Importanța socială a muncii trebuie marcată prin salarii mai mari, din care sa se plătească cotizații mai mari. Găsesc ca inadmisibil faptul ca în numele respectării doar pentru unii (de ex,. magistrați) a importanței sociale a muncii, nu și pentru alții (ex. medicii), cei dintâi să nu fie solidari cu restul populației și, în plus, să obțină beneficii suplimentare uriașe după ce au ieșit la pensie.

Bibliografie

Preotesi Mihnea, *„Reprezentarea socială a statului- factor structurant al strategiilor de răspuns la provocările mediului- O analiză în mediul rural românesc”*, Editura Universității Petre Andrei, Iași, 2009

Pop Luana (coordonator), *„Dicționar de politici sociale”*, Editura Expert, 2002

Voicu Mălina, 2005 *„Ce fel de bunăstare își doresc românii? Despre legitimitatea politicilor sociale în România”*, Editura Experts Projects, Iași

*** *„Barometrul de Opinie Publică- 10 ani”*, 2007, Fundația Soros, România,